

ERMENİ MESELESİ - 6

Uluslararası Hukuka göre

"Soykırım" İddialarının

Değerlendirilmesi

Dr Gürbüz MIZRAK

24 Nisan 2026

TERİM OLARAK TEHCİR

- İngilizce sözlüklerde **tehcir** (deportation);
  - ✓ **Sınır dışı etme, sürgün etme ve sürgün** gibi anlamlara gelmekte olup; bireylerin ikamet ettikleri yerlerden, iradeleri dışında ve baskı altında yurt dışı edilmesidir.
- Dönemin geçerli uygulamalarına göre;
  - ✓ Tehcir'in makul sayılması için güvenlik veya askeri zorunluluk gibi saiklerle yapıldığının kanıtlanması gerekir,
  - ✓ Aksi durumda makul değildir.

TEHCİR - GEÇİCİ SEVK VE İSKÂN

- Tehcir uygulamasında; bir ülkeyi işgal eden devlete bile, “halkın güvenliğinin sağlanma ve askeri ihtiyaçlar nedeniyle işgal ettiği bölge halkını o bölgeden tamamen veya kısmen çıkartma hakkı” tanınmaktadır.
- Osmanlının uyguladığı ise;
  - ✓ Askeri harekâtını sekteye uğratan, düşmanla işbirliği yapan, sivil vatandaşlarının can güvenliğine kast eden vatandaşlarını;
    - Ülke sınırları dışına değil, ülkesi içindeki yerlere,
    - Ancak ordusunun harekât alanı dışına geçici olarak çıkarması yani bir sevk (nakil) işlemidir.

İSYANCILARIN İŞLEDİĞİ EYLEMLER = VATANA İHANET

- Ermeni sevkinin uygulandığı dönemde mevcut devletlerin tamamının ceza kanunlarında Ermenilerin işlediği fiiller VATANA İHANET, cezası da İDAMdı.
- Osmanlı Devleti bunların elebaşlarına idam cezası vermek yerine çoğu kez bunları affetmiş ve yabancı ülkelere gidişlerine izin vermiştir.
- Osmanlı Devleti ile savaş halinde olan Rusya bile, ordusundaki Ermenileri, Osmanlı topraklarındaki masum sivil halka karşı uyguladıkları katliam ve çapulculuk nedeniyle cezalandırmış, nadiren de bazılarını idam etmiştir.

ULUSLAR ARASI MAHKEMELERE GÖRE SOYKIRIM

- **Birleşmiş Milletler Soykırım Sözleşmesine göre; soykırım suçu bir ırkı, grubu yok etme kastıyla işlenir.**
- **“Soykırım suçu milli, ırki, etnik ve dini olmak üzere dört gruba karşı işlenir;**
  - ✓ **Siyasi gruplara karşı işlenen fiiller soykırım kapsamı içine girmemektedir.**
- **Ermeniler, Osmanlı toprakları üzerinde bağımsız devlet kurmak için siyasi ve silahlı faaliyetlerde bulduklarından, siyasi grup niteliğindedir.**

ERMENİ SEVKİ SOYKIRIM KRİTERLERİNE UYMUYOR

- Ermeni sevkinin, bu sözleşmede belirtilen soykırım suçunun maddi (Suçun işlenmesi) ve manevi (Suçun, kasten bilerek ve isteyerek işlenmesi) unsurlarından sayılan şartlardan hiçbirine uymadığı görülmektedir.
- Sevk kararı, Ermeni ırkını topyekun yok etmek amacıyla değil, Devlete isyan edenler için, bir yerden diğer yere geçici olarak göç ettirme doğrultusunda alınmış ve bu şekilde uygulanmıştır.

SEVK UYGULAMASI ERMENİLERİN TAMAMINA UYGULANMAMIŞTIR

- **Sevk, Ermenilerin tamamına değil,**
  - ✓ **Gregoryen mezhebinden olan isyancılar için uygulanmış;**
  - ✓ **Katolik ve Protestanlar, kamu hizmetinde çalışanlar, menfi faaliyeti görülmeyenler ve ülkenin güvenli bölgelerinde yaşayanlar tehciire tabi tutulmamıştır.**
- **Sevk uygulananların sayısı 380.000 kadardır.**

SOYKIRIM PLANI VE PLANIN GERÇEKLEŞMESİ

- **“Uluslararası Ad Hoc Mahkemeleri”nin yargı kararlarına göre; bir fiilin soykırım kabul edilebilmesi için;**
  - ✓ **“Soykırım planı ile birlikte soykırımın gerçekleşmesi ve bunu gerçekleştirecek soykırım kastının bu planla doğrudan ilgili olması” gerekmektedir.**
  - ✓ **Tek başına soykırım planının varlığı bile soykırım suçunu oluşturmamaktadır.**

İSYANCILAR SİSYASI BİR GRUPTU

- Hınçaklar 1880'lerde siyasi ve silahlı mücadelelerinin amacı olarak Anadolu'nun doğusunda ve “Vilayat-ı Sitte” denen Erzurum, Van, El-aziz, Diyarbakır, Bitlis ve Sivas vilayetlerini kapsayan bölgede bir hayali Ermenistan kurduklarını açıklamışlardı.
- Bunlar, Ermenilerin silahlı faaliyette bulunan bir siyasi grup olduğunu açıkça göstermektedir.
- Bir siyasi gruba karşı mücadelede -şayet varsa- işlenen suçların hukuken soykırım tanımına girmeyeceği açıktır.

ESAS AÇISINDAN DEĞERLENDİRME (1)

- **Sevk kararı;**
  - **Ermenileri ırkçı bir nefret saikiyle değil;**
  - ✓ **İsyancı Ermenilerin, ilerleyen Rus Ordusu karşısında savunma ve direnme gücü tehlikeye düşen Osmanlı Ordusu'na arkadan saldırmalarını;**
  - ✓ **Tehcir bölgesindeki isyancı Ermenilerin işgal ordularıyla birleşip Osmanlı ordularına karşı yapacakları harekâtı, engel için alınmıştır.**

ESAS AÇISINDAN DEĞERLENDİRME (2)

- **Sevk kararı isyancı Ermenilerin;**
    - ✓ **“Vilayat-ı Sitte” denen bölgedeki nüfusun %84'ünü oluşturan Türk ve Müslümanları, Balkanlar'daki gibi soykırım boyutlarında bir vahşetle yok etmelerine,**
    - ✓ **Cephe gerisinde sabotajlar ve ikmal yollarını kesme eylemlerine,**
    - ✓ **Sivil halka saldırılar düzenleyip isyanlar çıkarmalarına**
- engel olmak için alınmıştır.**

USUL AÇISINDAN DEĞERLENDİRME

- Ermeni sevki 1915-1916 yıllarında uygulanmış, Birleşmiş Milletler Soykırım Sözleşmesi'nin ise 1948 yılında çıkarılmıştır.
- Soykırım fiilinin cezalandırılmasına ilişkin mevzuat, ise 1951 yılında yürürlüğe konmuştur.
- Kanunlar ancak yürürlük tarihlerinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanabilirler.
- Dolayısıyla Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 1915 yılına götürülerek Ermeni sevki olayına uygulanması hukuken mümkün değildir.

SEVK SOYKIRIM KRİTERLERİNE UYMUYOR

- **Ermeni sevkinin; soykırım sözleşmesine göre,**
  - ✓ Ne esas,
  - ✓ Ne de usul yönünden**soykırım olarak nitelendirilebilmesi mümkün değildir.**
- **Bu gerçeği bilen Ermenistan Devleti, Ermeni Diasporası ve onları destekleyen ülkeler;**
  - ✓ **“Türkiye Cumhuriyeti yönetimine soykırımı kendi rızası ile kabul etmesini”****sağlayacak baskı, ikna ve propaganda yollarını izlemekteler . “Ermenilerden özür kampanyası” gibi faaliyetler hep bu amaca yönelik çabalardır.**

ULUSLAR ARASI HUKUKA GÖRE DEĞERLENDİRME (1)

➤ “Ermeni soykırımı” iddialarını dayatmaya dönük **baskılar**, bazı ülkelerin yerel mahkeme kararlarına yansımış olsa da;

- ✓ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM),
- ✓ Uluslararası Adalet Divanı (UAD),
- ✓ Avrupa Adalet Divanı (AAD) ve
- ✓ Fransa Anayasa Konseyi

gibi belirleyici **uluslararası yargı organlarını etkilememiştir.**

ULUSLAR ARASI HUKUKA GÖRE DEĞERLENDİRME(2)

- **“AİHM ile Fransa Anayasa Komisyonu;**
  - ✓ **“Ermeni soykırımı yoktur” demenin yasayla yasaklanmasını ve**
  - ✓ **Bunu söyleyenlerin cezalandırılmasını**
- “düşünce özgürlüğü ihlali” saymıştır.**
- **AAD, “Ermeni soykırımını tanıyan” parlamento kararlarının**
  - ✓ **“Siyasi nitelik taşıdığına,**
  - ✓ **Hukuki alanda hiçbir geçerliliği bulunmadığına” hükmetmiştir.**

ULUSLAR ARASI HUKUKA GÖRE DEĞERLENDİRME(3)

➤ Uluslararası Adalet Divanı (UAD);

- ✓ “Yabancı ülkelerdeki yerel mahkemelerin başka ülkeleri yargılamalarının uluslararası hukukun ihlali anlamına geldiğine”

dikkat çekmiştir.

➤ Fransa Anayasa Konseyi;

- ✓ “Bir fiilin soykırım olup olmadığının sadece Birleşmiş Milletler Soykırım Sözleşmesi'nin 6. ve 9. maddelerinde belirtilen yetkili mahkemeler tarafından saptanabileceğini ve
- ✓ Devletlerin yasama ile yürütme organlarının bir olayı insanlığa karşı suç olarak tanımlama yetkisine sahip olmadıklarını” vurgulamıştır.

DOĞU PERİNÇEK-İSVİÇRE DAVASI (1)

- **Doğu Perinçek, 7 Mayıs, 22 Temmuz ve 18 Eylül 2005 günlerinde, Lozan, Opfikon ve Kôniz şehirlerindeki konferanslarında, “Ermeni soykırımı emperyalist bir yalandır” beyanında bulunmuğu.**
- **Perinçek’in bu beyanı üzerine;**
  - ✓ **Lozan Sulh Ceza Mahkemesi, 9 Mart 2007 tarihli kararı ile, “Perinçek’in ırk ayrımcılığından suçlu olduğuna karar vermiğu” ve kendisini**
    - **“30 gün süreyle hapis ya da buna karşılık 3000 Frank para cezası” ve**
    - **İlgili davada taraf olan “İsviçre-Ermenistan Derneği lehine 1000 Frank tutarında manevi tazminat ödemeye” mahkum etti.**

DOĞU PERİNÇEK-İSVİÇRE DAVASI (2)

- İsviçre Vaud Kantonu İstinaf Mahkemesi;
  - “Perinçek’in bu hükme karşı yaptığı temyiz başvurusunu 13 Haziran 2007 tarihli kararıyla reddetti. Ret gerekçesini de;
    - “Ceza Kanununun 261. maddesi 4. fıkrasının kabulü sırasında, yasa koyucunun, ‘Ermeni soykırımı’nı, tıpkı Yahudi soykırımı gibi âşikar ve malûm bir tarihî olgu olarak tanıması” olarak gösterdi.
- Perinçek’in Vaud Kantonu İstinaf Mahkemesi kararına karşı temyiz başvurusu da İsviçre Federal Mahkemesi tarafından 12 Aralık 2007 tarihli kararla ret edildi.

DOĞU PERİNÇEK-İSVİÇRE DAVASI (3)

- İsviçre’de iç hukuk yolları kapanmıştı. Bunun üzerine Perinçek, 10 Haziran 2008 günü ifade özgürlüğünün engellendiği gerekçesiyle AİHM’ye başvurdu.
- AİHM İkinci Dairesi, 12 Aralık 2013 tarihli kararıyla;
  - ✓ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. maddesinin ihlal edildiğini saptayarak, Perinçek’i haklı buldu ve
  - ✓ İsviçre Devletini mahkûm etti.
- İsviçre Hükümeti, 17 Mart 2014 günü AİHM Büyük Daire’sine mahkûmiyet kararı için itirazda bulundu.
- AİHM Büyük Dairesi, İsviçre’nin yaptığı itirazı ret etti. “İsviçre’nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin ifade özgürlüğü ile ilgili 10. maddesini ihlal ettiği”, nihai kararını kesinleştirdi.

DOĞU PERİNÇEK-İSVİÇRE DAVASI (4)

- **AİHM Büyük Dairesi bu nihai kararıyla “bir ulusal ceza mahkemesinin 1915’te yaşanan olaylar hakkında herhangi bir bağlayıcı karar alamayacağı” da belirtildi.**
- **AİHM’e göre nihai kararın dayandığı gerekçeler:**
  - ✓ **“Ermeni soykırımı” lobisinin yaratmaya çalıştığı “1915 olaylarının soykırım olarak kabulü konusunda dünya genelinde bir görüş birliği olduğu” yolundaki algı doğru değildir. “Soykırım” iddialarının “mutlak kabulü” anlamına gelecek böylesi bir uzlaşma yoktur.**

DOĞU PERİNÇEK-İSVİÇRE DAVASI (5)

- ✓ 1915 olaylarının soykırım olarak nitelendirilmemesi “Ermenilere karşı nefreti körüklemez”, “Ermenileri aşağılamaz”. Bu nedenle, “soykırım yoktur” demek “tartışma hakkının kötüye kullanımı olmaz”. Cezalandırılması da “Ermenilerin korunması anlamına gelmez”.
- ✓ 1915 olaylarını “soykırım” olup olmadığının tartışılması kamu yararınadır. Bu tartışmanın yasa marifetiyle önlenmesi, bu yararı sınırlandıracağı için, herhangi bir ülkenin takdirinde değildir.
- ✓ “Soykırım” son derece net tanımlanmış ve kanıtlanma koşulları açıkça belirlenmiş bir suçtur.

DOĞU PERİNÇEK-İSVİÇRE DAVASI (6)

- ✓ Uluslararası yargı içtihatları da bunu doğrulamaktadır. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi'nin 34. Genel Yorumu, "tarihi meselelerle ilgili fikir açıklamalarını cezalandıran hukuk normlarının, Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ile uyumlu olmadığına" dikkat çekmiştir. Anılan Sözleşme, geçmişteki olaylarla ilgili beyanların, hatalı ya da doğru olsa dahi yasaklanamayacağını belirtmiştir.
- ✓ 1915 Ermeni olayları tarihsel olarak da hukuki olarak da Yahudilere karşı işlenen Holokost suçlarından farklıdır. Osmanlı Ermenileri ile Alman Yahudileri özdeşleştirilemez.

DOĞU PERİNÇEK-İSVİÇRE DAVASI (7)

- ✓ **Nazi döneminde Almanya'da Yahudilere soykırım yapıldığına ilişkin kesin, yetkili uluslararası bir mahkeme tarafından da kabul edilen kanıtlar vardır. Yahudi soykırımı bu nedenle tartışılmaz bir tarihi gerçektir.**
- ✓ **“Ermeni soykırımı” iddiaları ise tartışmaya açıktır. Bir mahkeme kararı da yoktur. Yahudi soykırımı gibi değerlendirilemez.**

MERHUM KKTC KURUCU CUMHURBAŞKANI RAUF DENKTAŞ, LOZAN'DAKİ DURUŞMALARA KATILMIŞ VE PERİNÇEK'E AKTİF DESTEK VERMİŞTİR.

RAHMETLE ANIYORUZ...

AIHM'NİN KESİNLEŞEN KARARI (1)

- **AIHM'nin kesinleşen kararında şunlar yer almıştı:**
  - ✓ **“1915 olayları için alınmış bir yargı kararı yoktur.**
  - ✓ **1915'te yaşananlar, 2. Dünya Savaşı'nda yaşanan Yahudi soykırımından farklıdır.**
  - ✓ **Konu, tarihçilerin tartışmaları gereken bir husustur. Dolayısıyla bu konuda parlamentolar ve mahkemeler karar veremez.**
  - ✓ **1915 olaylarının “soykırım” olarak nitelendirilemeyeceğinin savunulmasını yasaklamak ve bunu cezalandırmak, düşünce özgürlüğüne aykırıdır.**
  - ✓ **Bu tür yasaklamalar ve cezalandırmalar Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 17. maddesi kapsamında değerlendirilemez.”**

AIHM'NİN KESİNLEŞEN KARARI (2)

- **AIHM'in verdiği bu nihai karar, Avrupa Konseyi üyesi ve diğer devletleri, hukuk açısından bağlamaktadır.**
- **Karara göre: “Sözde Ermeni soykırımını tanıma” kararı alan devletler;**
  - ✓ **Bu parlamento kararlarını geri almak zorunda ve**
  - ✓ **Mevzuatlarında “Ermeni soykırımını inkâr”ı suç kabul eden ve cezalandıran devletler, mevzuatlarını değiştirmek durumunda olacak.**
  - ✓ **Ayrıca 1915 olaylarını ders kitaplarında “soykırım” olarak niteleyen devletler, müfredatlarını buna göre değiştirip, düzeltmek zorunda kalacaklardır.**

İSVİÇRE FEDERAL MAHKEMESİ KARARI (1)

- İsviçre Federal Mahkemesi; Perinçek'in AİHM Kararına dayanarak, İsviçre Mahkemelerinin verdiği kararların bozulması için yaptığı temyiz başvurusunu kabul etti.
- Federal Mahkeme, AİHM'nin İsviçre için de bağlayıcı olan kararlarına uyarak;
  - ✓ Perinçek hakkında alınan mahkûmiyet kararını bozdu;
  - ✓ Daha önce kendisinin Perinçek hakkında almış olduğu kararı kaldırdı.
  - ✓ İsviçre Devleti ve davaya taraf olan Ermeni Derneği, temyiz giderleri karşılığı olarak Doğu Perinçek'e 2500'er Frank tazminat ödemeye mahkûm edildi.

İSVİÇRE FEDERAL MAHKEMESİ KARARI (2)

- **Perinçek'in 100 bin Frank tazminat talebinin ilgili Lozan Mahkemesince karara bağlanması mutabakatına varıldı.**
- **Federal Mahkemenin kesin kararı sonucunda;**
  - ✓ **"soykırımı inkâr suçu", artık İsviçre'de 1915 olayları açısından uygulanamaz duruma düşmüştü.**
  - ✓ **Bu nedenle İsviçre Ceza Yasası'nın 261. maddesinin değiştirilmesi gündeme geldi.**
  - ✓ **Cenevre Milletvekili Yves Nidegger, Ceza Yasasında "soykırımı inkâr suçu"nu düzenleyen 261. Maddenin değiştirilmesi için Millî Meclise önerge verdi.**

YAPILMASI GEREKEN

➤ DOĞU PERİNÇEK-İSVİÇRE DAVASI;

- ✓ EVRENSEL HUKUK NORMLARINA GÖRE
“ERMENİ SOYKIRIMI” İFTİRASININ
İFLASINI GÖSTERMİŐTİR.

➤ YETER Kİ TÜRKİ'YE;

- ✓ KENDİNİ GEREĞİ GİBİ SAVUNSUN,
- ✓ TEZLERİNİ SAVUNAN KURUM VE
KURULUŐLARI ETKİLİ BİR ŞEKİLDE
DESTEKLESİN...

LAHEY ULUSLARARASI ADALET DİVANI (1)

- **UAD**, Birleşmiş Milletlerin en yüksek yargı organı olup soykırım dâhil savaş suçları konusunda yargılama yetkisine sahiptir.
- İkinci Dünya Savaşı sırasında Alman devletince zararına uğramış kişilerin yakınları tarafından İtalya'daki yerel mahkemelere Almanya aleyhine davalar açılmıştı.
- Almanya, bu davaların hukuka aykırı olduğunu belirterek UAD'ye başvurdu.
- **UAD**, “bir ülkedeki yerel mahkemelerin başka ülkeleri yargılamalarının hiçbir hukuki değer taşımadığı, tam aksine, bu yargılamaların uluslararası hukukun ihlali olduğu” hükmünü vermiştir.

LAHEY ULUSLARARASI ADALET DİVANI (2)

- İtalya, UAD'ye yaptığı savunmada, şikâyet konusu başvuruların;
  - ✓ İkinci Dünya Savaşı sırasında Alman devleti tarafından yaşam hakkı ihlal edilmiş kişiler ile
  - ✓ Almanya'ya zorla götürülmüş ve “savaş esiri” kategorisine sokulmadan zorla çalıştırılmış kişilerin yakınlarının İtalya'daki mahkemelere başvurusu üzerine açıldığını bildirdi.
- UAD, “insanlığa karşı işlenen suçlarda bir devletin eyleminin farklı bir devletin yerel mahkemesinde görüşülemeyeceği” hükmüne vardı.
- Bu hüküm, Ermenilerin 1915'te zarara uğradıkları iddiasıyla başka ülkelerde Türkiye aleyhine dava açmalarının uluslar arası hukuka aykırı olduğunu göstermektedir.

FRANSA ANAYASA KONSEYİNİN KARARI (1)

- Fransa Anayasa Konseyi, Temsilciler Meclisi ve Senato'da kabul edilen "Ermeni soykırımı" iddialarının reddini suç sayan utanç yasasını iptal etmiştir. Anayasa Konseyi'nin kararında;
  - ✓ iptal edilen yasanın "ifade ve iletişim özgürlüğüne aykırı olduğu" belirtilirken,
  - ✓ Kökü 1789 Fransız İnsan Hakları Bildirgesi'ne uzanan ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi'nin 18. ve 19. maddeleri ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesinde "düşünce ve anlatım özgürlüğünün" güvence altına alındığı vurgulanmış,

FRANSA ANAYASA KONSEYİNİN KARARI (2)

- ✓ Fransa'da “Ermeni soykırımı” iddialarının yasaya dönüştürülmesinin,
  - Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesinin ikinci paragrafında sıralanan ifade özgürlüğü kısıtlama koşullarının hiçbirleriyle örtüşmediği,
- ✓ “Bir parlamentonun kendi tanımladığı suçla ilgili kendisini mahkeme yerine koyamayacağını” vurgulamıştır.
- Başka bir kararında; bir fiilin soykırım olup olmadığının sadece Birleşmiş Milletler Soykırım Sözleşmesi'nin 6. ve 9. maddelerinde belirtilen yetkili mahkemeler tarafından saptanabileceğini ve yasama ile yürütme organlarının bir olayı insanlığa karşı suç olarak tanımlama yetkisine sahip olmadıklarını belirtmiştir.

FRANSA ANAYASA KONSEYİNİN KARARI (3)

➤ Karar, aynı zamanda,

- ✓ Fransa Parlamentosu tarafından 29 Ocak 2001 tarihinde kabul edilen ve 1915 olaylarını “soykırım” olarak tanımlayan yasanın hukuken geçerliliğini ortadan kaldırmış ve
- ✓ Bundan böyle “Ermeni soykırımının” inkârını suç sayan yasa yapımını da men etmiştir.

➤ TÜM VERİLEN ÖRNEKLERDE DE GÖRÜLECEĞİ ÜZERE;

- ✓ ULUSLARARASI HUKUKA UYGUN OLARAK YÜRÜTÜLEN DAVALARDA “ERMENİ SOYKIRIMI” İDDİALARI HEP REDDEDİLMİŞTİR.

YARARALANILAN ANA KAYNAK

ALDATILAN KIMLIK ISYANCI ERMENILER

Gürbüz MIZRAK

Emperyalistler maşa kullanmada deneyimler

https://drive.google.com/file/d/14JD_gBtX2tZVLAL1bbj38jxCIJZT-Ya9/view

TÜM KATILIMCILARA
VAKİT AYIRDIKLARI,
SUNUM SÜRESİNCE
GÖSTERDİKLERİ SABIR
VE
İLGİ İÇİN
ŞÜKRANLARIMI SUNARIM.